

ved udnytter radioen det arbejde og den kapital, som grammofonpladefabrikanterne har investeret i pladefremstillingen. På en vis måde kan man sige, at radioen herved opnår en gevinst på fabrikanternes bekostning. Man kan også pege på, at den intensive anvendelse af plader i radioen gør det naturligt, at radioen bidrager til den for kulturlivet værdifulde indspilning af grammofonmusik med beløb udover dem, der betales ved købet af pladerne. Endelig kan man formodentlig ikke helt afvise, at radioens brug af plader under visse omstændigheder kan skade pladesalg.

Det gælder iøvrigt, at radioselskaberne i de fleste vesteuropæiske lande betaler afgift til grammofonindustrien for benyttelsen af kommercielle grammofonplader. Dette er således tilfældet i Belgien, England, Frankrig, Holland, Irland, Norge, Schweiz, Spanien, Vesttyskland og Østrig.

Fra grammofonfabrikanternes side er det gjort gældende, at afgift også bør betales, når pladerne i øvrigt spilles offentligt. Det må herved erindres, at fabrikanterne efter gældende ret har en eneret med hensyn hertil, og at bestemmelsen i § 47 derfor ændrer deres retsstilling radikalt på dette område.

Det må indrømmes, at de synspunkter, der er anført til støtte for reglen om radioens pligt til at betale afgift, for en umiddelbar betragtning også synes at kunne tale for afgiftspligt ved anden offentlig gengivelse. Dette gælder dog kun med modifikation. For radiofonien har anvendelsen af grammofonplader betydning som direkte medvirkende til løsningen af de opgaver, som påhviler den, medens benyttelsen af grammofonmusik for de andre virksomheder, der offentlig gengiver grammofonmusik, som oftest har en langt mere accesorisk karakter. De pågældende virksomheder ville næppe i større udstrækning gå over til anvendelse af den mere bekostelige „levende“ musik, såfremt muligheden for at benytte grammofonmusik bortfaldt eller indskrænkedes, og den betragtning, som kan anføres til støtte for radioens vederlagspligt, at radiofonien opnår en betydelig besparelse gennem benyttelsen af grammofonplader, kan ikke med samme ret gøres gældende, for så vidt angår den anden offentlige gengivelse. Det kan næppe heller hævdes, at de her omhandlede virksomheders brug af grammofonplader på nogen måde skader det almindelige pladesalg.

Da man må mene, at den ikke-ophavsretlige beskyttelse, som efter lovforslaget tillægges grammofonfabrikanterne, ikke bør udstrækkes videre end påkrævet, har man herefter fastholdt vederlagspligtens begrænsning til radiotilfældet.

Den ret til vederlag, der efter lovforslaget til-

kommer grammofonpladefabrikanter m. v., er af sædvanlig formueretlig karakter, og retten kan frit overdrages.

Som noget nyt i dansk ret stilles der endvidere forslaget om, at også de udøvende kunstnere, der har medvirket ved indspilningen af en grammofonplade el. lign., skal kunne kræve vederlag, når optagelsen benyttes i radio- eller fjernsynsudsendelse.

At tillægge kunstnerne en sådan ret må anses for rimeligt og naturligt, når henses til den omfattende og intensive brug af grammofonplader, der finder sted i radio og fjernsyn, og til det forhold, at de pågældende kunstnere ikke står i noget kontraktforhold til radioforetagendet og derfor ikke har mulighed for at sikre sig vederlag gennem aftale. Man kan desuden ikke afvise den betragtning, som har været gjort gældende, at den stigende brug af mekanisk musik og anden udøvende kunst mindsker de udøvendes kunstneres arbejdsmuligheder og vanskeliggør en tilfredsstillende rekruttering, særlig til musikerfaget. Også ud fra dette synspunkt må det anses for rimeligt, at der ydes en vis kompensation for den benyttelse af musikernes præstationer, der sker gennem den mekaniske musik.

I princippet er de udøvendes kunstneres ret en selvstændig ret, sideordnet med grammofonindustriens. Af praktiske grunde, navnlig for mest muligt at begrænse antallet af de rettighedsindehavere, som radioen skal forhandle med, foreslås det imidlertid, at kunstneres ret kun skal kunne gøres gældende gennem grammofonfabrikanterne, der både nationalt og internationalt råder over organisationer, med hvilke radioen vil kunne føre de nødvendige forhandlinger. Denne ordning stemmer også bedst overens med den, som i henhold til aftale praktiseres mange steder i udlandet.

De udøvende kunstnere har ønsket, at loven giver dem mulighed for at opnå vederlag ved enhver offentlig gengivelse af grammofonplader etc., således som også foreslået i den danske kommissionsbetænkning af 1951. I betragtning af, at beskyttelsen af den udøvende kunst som foran nævnt er en nydannelse i dansk ret, har man dog anset det for rigtigst, at man indtil videre begrænser vederlagsretten til at gælde benyttelsen i radio og fjernsyn.

I det langt overvejende antal tilfælde vil det ikke være en enkelt, men flere kunstnere, der har krav på vederlag, når en plade benyttes af radioen. For ikke i for høj grad at komplicere forholdet er det med henblik herpå foreslået, at kunstnerne, når to eller flere har medvirket ved indspilningen, da kun kan gøre vederlagskravet gældende i fællesskab.

Det bemærkes, at vederlag for benyttelsen af grammofonplader kun skal ydes, når radioen selv